bucureşti februarie 1929
anul II no. 10
lei 3

unu

ilarie voronca
claude sernet
stephane roll
saşa pană
moldov
m. h. maxy
al. marius
fernand lumbroso
marc chagall
victor brauner
george bogza

unu
APARE LA ZI'NTIIU
A FIECĂREI LUNI

M. H. Maxy — ILARIE şi MUZA

Reverenţă

Pălpăiau în fund pomii cu viorile în flăcări
o singură stea roşie pe pămînt e gura ta
pînă unde coralul toamnelor pe ramuri
se adună din clipirea aurului din stea ?

Se tescuie lumina să îngenunche sub zi
un înger galben scoboară trepte în inimi ca o fîntînă
evoluiază dantela nourilor ca a frunzelor în vii
şi sfîşie peste ape sara un clopot sur de lînă

cerul eră o colivie cu păsări înebunite
aleia trupului pierde ùmbrele în grădini
trec toamnele pe pleoapă cu cerbi şi apele coclite
şi s'a scurs în pămînt lumina prin ţevile de crini

Adu-ţi aminte :
Lizy e un nume de zăpadă brună
ochiul e în umbră un arc întins de abanos
cînd umărul şi gîtul e valul, e coama de silfidă
cu zilele în mimoză cu nopţile în lună
cu gondola între pleoape şi sîngele în viori

Intr'o noapte vioara ungea cu matase hanul
se svîrcolia văzduhul sub limba cît o linte a unei privighetori
ceru-şi prăvălise în havuz tavanul
sfîrîia în miresme cîmpul
şi dealurile au purtat pe umeri
ca pe o ţemee goală luna peste terase
pînă unde pasul tău umple de matasă iarba
pînă unde aluneca sania lebădei în nuferii de omăt
în priviri ţi se opri steaua ce alunecase
din serile de aier cu îngerul de gît

Ţi-am spus :
e o reinglodă albă carnea ta, o cupolă unică
un pas de oglindă sparge cristalele în fîntîni
în acest crin s'a călugărit o rîndunică
e-am strîns în vis mierea pămîntului pe mîni

stephane roll

Din „POEME IN AER LIBER" sub presă.

Quittée pour le saule

Ici finissent la flamme le sommeil et l'eau glacée des chevelures
Au château ténébreux dont tes mains sont l'horloge
Et l'épée des murailles brisée en bagues de solitude
Et l'aveugle visage du sable dans l'herbe tournante de l'aube
L'aube en deuil de miracles au milieu des pierres
Ou plus tard autour des nuages habités par nos têtes
Comme une lente fourrure de verre sur l'enclume des falaises

Sourtent comme la cendre retrouvée des blessures
Quand tu tombes en marbre d'orage sur la dernière rive
Mimosa que mon ombre rend plus lointain qu'une cloche

claude sernet

EDELWEIS

pentru Lizy

Ochii mi-alunecă sanie pe trupul tău stepă
Inima un spasm sau imn de azur dacă vrei
Buzele tale îmi răsădesc o garoafă în pupilă
Rîzi, şi mă umpli ca o vatră de scîntei,
Şi ce frumos, gerul îşi culege macii acum pe obrajii tăi

Cerul se apropie cu steaua polară în plisc
Numai sînii tăi sînt cupolă
In această biserică a infinitului
Elegant pasul tău pune în zăpadă o gondolă
Fruntea în aier un disc
Şi zîmbetul oferă o floare zenitului
Zenitului

al. marius

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII REGELE FERDINAND I CLUJ

ETINCELLE

Cataracte inouie où s'imprime ton rêve
Du fer des dieux précipice en forme a'iode
Alcool qu'en paroles l'on rougit de fuchsine
Sombre miroir tournant des collines
Où les rochers de noix se brisent de vitriol
Château d'airain où meurent les gueriers
Dans tes sombres couloirs où s'infiltre la mort
De grands pains noircis fleuris de boutons d'or
Errent en se brisant les mains le long des marécages
Destinées avides et couvertes de sphynx rugueux
Pierres avortés où les goëlands pleurent leurs défaites
Monde de vitre et de verre superficielle nature
Comme ces monstres tournants et se coupant les doigts
Les doigts ces jetées de cadmium dans l'or des brûlures
Ciel en équilibre dans l'interplan de nuages
Gravures de terrasses dans des cadres trop frêles
Cadre qui tombent des tours pour se briser en herbes
Gazons efflanquées où les cheveaux sommeillent
Comme ces champs immenses auprès des bois
Où les rivières passent lentement sous de ponts successifs
Mais alors surgissent les fées vêtues de geranium
Elles ont les mains jonchées de cailloux et les joues en fumée
De leur chevelure descendent les noirs lézard de l'aube
Et leurs silences agglutinés coupés de mirages
De minute en minute plus friable et plus dur
Comme ces portes cochères sans cesse ouvertes et qu'on ne [ferme pas
S'élancent dans des routes aux longs bois de sapin
Buvards enfoncés dans des ruines d'hopitaux
Pleurs de lune fleurs de soleil prunelles du rire
Immenses magazins épanouis dans les donjons
Où d'imprécises chatelaines lentement délacent le soulier de la [reine
Mais prince dans mes terres chevalier de l'oubli
J'ouvre à l'archer mon coeur et au taureau mon étoile
J'appelle en vain les duchesses errantes dans leur surpli
Et les diacres de mon corps Vendredi de l'erreur [d'albumine
Je laisse se déssécher les fards dans des coupes de verre
Crânes implacables qui vous déchaînez à l'abord des vitraux
Comnnes les couronnes de lys qui recouvrent les cercueils
Vous tissez des linceuls dans des maisons étroites et carrées
Où comme les sanglots de boutons disperssés et rayés de noir
Pendent et se tordent et brûlent les rubans enlacés du crépuscule

fernand lumbroso

LINII FRÎNTE

REPERTOIRE

RICHIS: posesorul unui craniu, a unei soţii încotoşmînite în blănuri care stă pe acoperiş în toate anotimpurile, binoclînd mobilitatea pămîntului.

Richis poartă creierii înfăşuraţi în galoane de colonel şi cîntă la fiecare sfîrşit de lună dintr'o armonică uzată şi împodobită cu nasturi de alamă lustruiţi întotdeauna.

LILA e o fată cu părul colorat, purtînd povara unei virginităţi ce se vrea descătuşată. Visează bordele în tramwaie şi doarme goală pe clapele unui pian.

BEBKE: gazda tinerilor entuziaşti şi a fetelor fără viitor. E o femeie măruntă, cap pleşuv, mers circonferent, avînd un caracteristic miros de peşte sărat.

Minge de cauciuc vioaie îşi face inventarul familiei, pornind dintr'o gutuie curăţată şi încheind cu o pălărie de pluş verde.

moldov

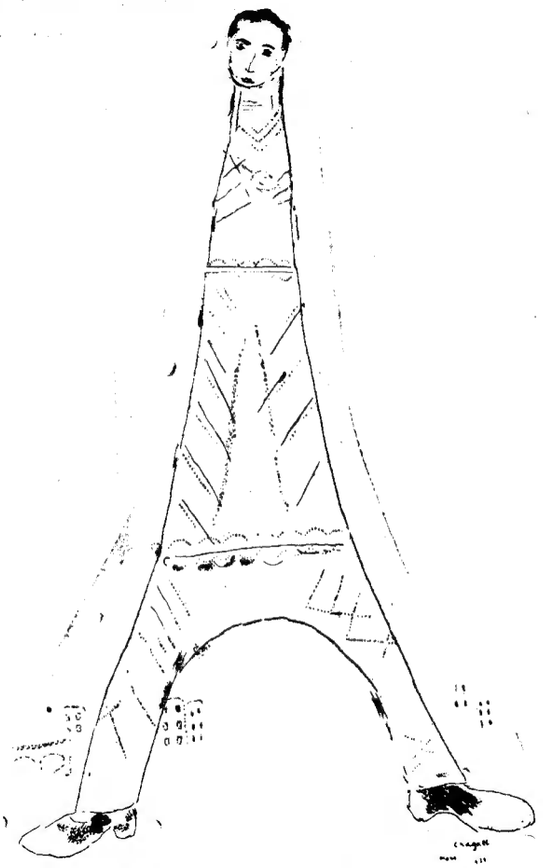

Marc Chagall **ILARIE VORONCA**

CAPORALUL AUREL

Domnului F. Aderca

pe plaiuri oltenești
femei cu carne albă
fiori reci
ce fluvii de senzaţii
D U N Ă R E A....

Morcovi
cartofi
varză
carne
c a r n e
CARNE
C A R N E
zăpezi

suflet destrămat cum nebuloasele cereşti
în cetatea apelor iubind amarnic rătăciri
încolăciri de şarpe cu salturi nebuneşti
un dor cumplit — apoi otrăvuri şi iubiri

trup omenesc sonor
în noaptea simţurilor
plîngînd
flămînd

solfegiind pe trupul tău de vioară
Arcuş isteric de fecioară

magnet tăinuit
corpul dorit
atrage respinge
respinge atrage

george bogza

3 mai 1927

a iaci,
—Doron

SCURT-CIRCUIT

PLANTE ŞI ANIMALE

Colecţia Integral, 1929. Deschizi poarta acestui parc, sîngele pune ca paşii lumini de argint pe timp, pleoapele-s gravuri în toate anotimpurile şi înaintezi.....; sub tălpi lumina e moale şi galbenă ca argila, din ea se umplu ulcioarele din cărţi, se înfloresc ulcioarele duse de lebezi şi gîtul ca o mînă te cuprinde după gît.

Treci mai departe, te întorci înapoi pe alt drum, pe altă primăvară, pe alt vers; cineva e lîngă tine şi e în toate elementele zugrăvit din 'năuntru în afară, cineva te învaţă, îţi vorbeşte, cîntă şi calci cu tălpile în palmele lui. In apele limpezi pietrele sînt de porţelan; ca frunze vii guşterii prin iarbă fug.

Citeşti o carte cu poeme

Citeşti cartea cu poeziile lui Ilarie Voronca.

Sînt fericit că nu pot să fiu un critic arid sau chiar cu stil, un descompozitor sau ghidul artritic prin cartea lui Voronca. Exalt că n'o pot schimba în monedă mărunţă pentru tejgheaua tuturor. Vreau numai s'o înseilez pe alte imagini firave s'o ţin o clipă numai ridicată sus pînă la ochi şi iar s'o încui în mine lacom, sub piele în freza din suflet.

Cine umple ceştile sîngelui cu spume de vin? O sanie alunecă pe zăpada ochiului arc în smaralde şi viorile se rup în undoirea genunchilor. Fi atent cînd calci pe arcuşul glasului; vocea poetului pune ca fluture gîndul pe flori, le apleacă în cerneală şi pune o lampă în întunericul luminii. Singur poetul e îngăduit în montagne-russe—ul abstract al arhanghelilor prin văzduh şi prin grădini şi aduce în năframă baletele unice, aşa cum a ştiut el să le ademenească. Pupila pocneşte ca licurici sărutîndu-se, se multiplică, e o nesfîrşire de pupile, confetti, le arunci cu un pumn în aier şi liniştea şi lumina şi surpriza te păşesc îndealungul ca pescarii stelelor. Femeile sălciilor adună ceva din apă, strălucirea inelul violet al undelor, ca lebedele să întoarcă gîtul de girafe ale apelor şi din ciocul de chilimbar să-l spună, să-l alunece pe degetul poetului.

Aluneci în carte ca 'ntr'un tobogan de cristal topit. Toastează în căderea ta cupele rotunde în cuvinte, trece un vînător al tăcerilor şi sună în cornul lunei, pădurea urcă ca un cărăbuş verde pe palmă, lacul se închide ca un ochiu albastru sub pleoapa nuferilor şi cine e în violoncelul frunzelor ascuns ?

O carte, o carte cu poezii întrece semnificaţia uscată a ierbarului; o carte, o carte de sunete şi tunete de lumină e un ierbar de lămpi, de păduri vii cu jivinele dintr'însă, cu balcoanele păsărilor, cu laptele aurorei, cu heleştaiele nopţilor; o carte e o colivie şi trăieşte într' însă pasărea pomilor, se sbat pînzele, se clatină corăbiile sîngelui. Şi-ţi surîde poetul din oglinzi şi te invită.

Desfaci cartea ca o coadă de păun: un cîntec din adîncul culorilor te submerge şi te înalţă peste case, peste umbre în inundaţia cu imagini şi te duci pe umerii lui de muzici în cavalcadă.

In **„Plante şi Animale"** Voronca e cîntăreţul naturii cu toate resursele, cu toată fantezia alchimiei ce i-o ştim. Un acvarium de flori, un răzor unde înfloresc peştii, o înfrăţire în aier a miresmelor, a lucrurilor ca o orgă de parfumuri, ca o argintărie de lumini.

Şi'n cartea asta, ca'n toate celelalte, Voronca e un dulgher de vorbe toate cu roua dimineţii pe frunte. O talie a poeziilor, un ritm şi o mlădiere ciudat de frumoasă desenează vigoarea care-i din muşchiul lui ieşită ca veverite. Voronca e o claviatură de robinete pe care îl vom vedea mereu deschizîndu-şi cîte unul şi'n care senzibilitatea lui cu spume şi cu străluciri se'nţelege. Căderea lui în sus sfîşie porumbelul azurului şi desfăşoară poezia ca o rufă de mătasă pe pielea care ne pîlpîie pe suflet. Un lirism robust imbibă poemele cu catifea şi-un lirism cu reliefe le pune chenare de zinc. Voronca e poetul care trebuie să fie, care ne legitimează — cînd ochiul lui de antilopă e al nostru, ar sufletul de leu, de paraşutist, de un recordman al pericolelor ...semeni al nostru. In mersul lor mlădios cuvintele scrîşnesc ...întecul lui i-o dansatoare jumătate nudă şi ...timi; o jumătate în za. Zornăie ...lul catifelelor, în viteza lor ... un dezech...brat al

Victor Brauner

ILARIE VORONCA

A N T O L O G I E

ILARIE VORONCA

PRIVEŞTE

Ce mlădios e piciorul asinului
ca un deget copita mică atinge clapele pietrelor
coapsele au o legănare în mers ca apele
asinul cunoaşte pleoapa potecilor

diamantul piscurilor taie sticla sborului de vultur
dar pupila asinului a închis înălţimile

lacătele stîncilor nu-l sperie
poartă pe grumaji frunzele poverilor
şi ţipete izbucnesc din el
cum din argintul riului pescăruşii

echilibrului şi de aici neactualitatea lui pentru masse — sau viceversa — deprinsă cu alfabetul de majuscule, stenografia acestui poet o declanşează.

Un poet în goană, poemul amazoană clăieşte norii în coama lor, prinde steaguri şi le desfăşură. Pentru sufletul nostru sportiv de după războiu, întins ca un acordeon de culori, poezia lui Voronca e rumenă, e sprintenă, e voinică. Un sentiment central îi încălzeşte goana, că va rămîne o şaradă nedescifrată pentru acei ce-au învăţat în poezie cimilitura de o singură identitate şi pentru aceiaşi coincidenţă, unde el rămîne turtit cu capul între umeri, asta nu trebuie să facă să-şi schimbe poetul saxofonul în caternică sau sîngele în hidromel. Voronca se desprinde din ruperea simultană de după războiu cu tinereţa ce-i aparţine. După promiscuitatea dezorientării din care baletul negaţiei l'a exersat ca să ajungă prin sgomote la armonie, la compoziţie, la neastîmpărul dintre cuvinte şi la simbolul autentic din el însuşi din epoca lui.

In **Ulise**, oraşul îşi avea închinat imnul lui cu toate maşinile circulînd în el, cu orele imbecile, cu omnibuze, cu funcţionari—în care el totuşi recită, încurajează, îşi pune pălăria pe turnul Eiffel, e entuziast cînd e deprimat, e entuziast cînd e în revoltă.

Cu **Plante şi Animale** trece pe un alt culuar al ochiului, al glasului din el. Un poet în plin mers cu patru cetăţi zidite în urma lui.

Helas Ilarie!

Ar trebui pentru exemplificare să cităm tot volumul pe care-l puteţi cumpăra la librării. Reproducem poema „Priveşte" ca şi ori care alta.

roll

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cunoştinţele cari mă'ncîntă

Cunoştinţele mele sînt legiuni. Moartea uneia prezintă nodul gordian al succesiunii. Plecarea din compartiment se face cu solemnitate ternă în jazzul cunoştinţelor rămase: Ajută chiar la îndepărtarea cadavrului (deşi spirit putrezeşte şi face obstrucţie). Academia capului meu afişează celulă liberă. Dar pentru puţin timp: preţuiesc cuvintele „îmi pare bine de cunoştinţă". Unul le precipită gargară, altul îşi lipeşte mîinile cu gumă arabică şi surîde roz sau îşi gîdilă lueta. Un poet se înecase cu ultimele trei cuvinte şi a trebuit să-i ghiontesc ceafa.

Cunoştinţele noi îmi provoacă insomnii, pînă le destin un raft, un borcan şi o etichetă:

cunoştinţele (paradox stupid) din vedere
cunoştinţe cari | mă'ncîntă
| îmi sînt indiferente
| mă electrizează sau aprind fitilul
| nitroglicerinei în care înot

Cunoştinţele cari mă'ncîntă înaintează pe front cîte opt.

Imi plac oamenii cari se cred deştepţi deoarece îi găsesc la fiecare pas şi **mă** pasionează discuţiile dialectice în cari se sbat angrenaţi în cauciucul dinamului în vertij. Viaţa lor nu e a noastră: trăiesc printre noi, dar nu respiră acelaş aier; au nume de familie, botez, dar îl pronunţă cu atîta convingere încît Enache Popescu sună Turnul Eiffel sau Tank model 1930. Se hrănesc cu fructe în compot, vegetale şi duh sfînt; de predilecţie ierbivori şi legaţi de pămînt pe măsura gaţoşilor. Filozofii cu brevet trec drept nebuni: firoscoşi. Dar oamenii pot fi buni sau răi. Nebunii sînt o licenţă poetică.

Am cunoscut pe fiica generalului Z., domnişoara Leopoldina, cu nasul rupt dintr'un buchet de banane, zemuind conştiincios. Zilnic, mă prepar pentru marea satisfacţie cînd i-l voi detaşa primul o incizie de scalpel precisă.

Unii mă vizitează şi fac în juru-mi cîte patru, cinci tumbe; o delegaţie de boşimani a depîns în numele unui clan nerecunoştiinţa semenilor pentru descoperirea Americii. Unul din ei, autor de manuale didactice, mi-a oferit o geografie în care continentul nou purta numele meu. Magnetul credinţei lor are un singur pol: EU.

Altă categorie îmi oferă cadouri cărţi cu dedicaţii hiperbolice, amulete, havane, statuete. O Veneră de Milo neastîmpărată a rămas şi fără picioare. Prietenii îi găsesc superioritatea dela premiză simplă, dacă atitudinea braţelor surexită de milenii discuţii, a picioarelor va supraficile. Editorul în spe îmi da mîna transpirată şi lasă emprentă de mucigai urinat. E balanţă zecimală pentru care manuscrisele sînt greutăţi de cîntar farmaceutic. Are privirea rocilor amorfe şi klacsonul vocii sperie pe nepreveniţi.

— Manuscrisul D-tale ar fi bun dar îţi trebuie un desen în culori pentru copertă şi fotografia profil cu mîna la cap pe pagina întîiu. E **bine** cînd se anunţă „cu fotografia autorului".

Dece cuvîntul cap chinuie fiece frază a editorului precum un dar sau un şi meschin. Prietenia editorului mă'ncîntă convulsiv E D I T O R

Am cunoştiinţe internaţionale. Domnul Smrz, desigur cehoslovac, apărea la acelaş restaurant cu gesturi şi gusturi culinare identice: ecoul personalităţii mele. Intorceam pagina *„Cuvîntului"* în acelaş moment şi îşi lăsase mustaţă ştirbă la mijloc. Imi plăcea: mă iubesc şi mi-era oglindă. Timid, nu ştia cum să mă apropie. Ca să-i ajut trecerea Rubiconului l'am întrebat:—De ce mă urmăriţi Domnule Smrz?" Domnul Smrz inspiră aier, repetă, (asfixie?) pieptul crescu pneu reclama Michelin, încercă ochi de broască şi se declară emoţionat de întrebarea mea afară din program.

saşa pană

V E S T I A R

BIBLIOGRAFIE — DELICTE — CATAPULT — CALENDAR

- **Ilarie Voronca** — Plante şi animale
- **C. F. Ramuz** — La beauté sur la terre
- **Francisc Carco** — Images cachées
- **André Lurçat** — Architecture (72 photographies)
- **André Salmon** — André Derain
- **Montparnasse** — Ecrivent: Blaise Cendrars, Erik Satie, Pierre Reverdy, Géo Charles, Daniel Rops, etc.
- XX
- RADICAL
- TIPARNIŢA LITERARĂ No. 3

In acest număr, poetul Director, face cîte-va docile observaţii mişcării moderniste. Regretăm — răspunzîndu-i D-lui Baltazar — că n'am încercat încă aventura unei hemoragii ftizice şi că nu sîntem deprimaţi şi languroşi ca să ne putem livra autentici poeţi. Preţiozitatea în care d-sa ne cere filigramaţi, poate fi de cîte-va ori opacă ochiului cu intestine de lumină bearcă a unora, după cum nervura poemelor, programelor noastre, se poate abil sustrage pensetei intelectuale a altora. Obstinaţi să credem într'o lumină a întunericului, nu ne înfigem totuşi cocoşeşte pintenul în inimă. Faptul că odată am văzut cum D-l Baltazar îşi taie unghiile sau că ne-am îndreptat pletele la acelaş coafor, nu ne-a împiedicat atunci cînd Baltazar îşi făcea volutele în poezia lui D. Anghel şi mai tîrziu Bacovia, ca noi să citim pe Apollinnaire, Leautréamont, şi alţii pe cari D-lui şi astă-zi îi ignoră. Deci valoarea D-sale critică din notiţă e tristă tocmai fiindcă încearcă să fie manierată, pedagogă şi solubilă. Am fi preferat, mai curînd o invectivă din sideful D-sale prompt, decît un discernămînt confuz, cu o pastişă becisnică a vocabularului nostru de-acum cîţi-va ani, de americanisme: cow-boy, girls, radium, jazz-band, etc. şi a cărui performanţă noi am încheiat-o de mult.

Trecînd mai departe, prin revistă, descoperim inegalitatea de gust flagrantă, a D-lui Baltazar, căruia într'o pagină îi place caratul superlativ din poezia lui Ion Barbu, ca în altă pagină să publice aliteraritătile lui L. Feraru; namila literară a Hortensiei e alături de desenul tumultos şi emoţionant al lui Marcel Iancu şi de suprarealismul lui Victor Brauner. Iată numai cîte-va incompatibilităţi critice în conduita D-sale, care nu numai că-i declanşează unitatea de atitudine, dar îl contrabalansează pînă la cel mai amuzant (că nu ţinem deloc la competenţa ori-care ar fi a D-sale) deaberbeleaca al contrastului şi al alandalei.

Pentru M. Sebastian, Romulus Dianu, Sergiu Dan, şi ceilalţi ucenici imunzi, cea mai francă şi rapidă expediţie.

„UNIVERSUL LITERAR" No. 5 publică un capitol din **„Omul de după uşă"**, romanul prietenului nostru Ion Călugăru. D-l Camil Petrescu-Paranoia, are desigur amnezia **„lămuririlor necesare"** publicate în numărul 25 din 17 Iunie 1928, al revistei ce conduce.

S'a pus în vînzare:

PLANTE ŞI ANIMALE
POEME DE ILARIE VORONCA
CU DESENE DE C. BRĂNCUŞI

DE GĂSIT LA PRINCIPALELE LIBRĂRII DIN BUCUREŞTI,
IAŞI: „VIAŢA ROMÎNEASCĂ", „SOCEC"
CRAIOVA: „RAMURI"

In colecţia **„Integrai"** vor apare:

PICTOPOIEZII de Ilarie Voronca şi Victor Brauner
POIEZII (1924-1928) Ilarie Voronca
GLAS de Ilarie Voronca şi Stephane Roll
BRĂŢARA NOPŢILOR de Ilarie Voronca
ZODIAC de Ilarie Voronca
POEME DE BUZUNAR de Filip Brunea
SUPRAAMERICANUL roman de Filip Brunea cu ilustraţii de M. H. Maxy
POEME IN AER LIBER — poeme de Stephane Roll
SCURT-CIRCUITE — notiţe de Stephane Roll.

„Artele Decorative" (Cîmpineanu 17) academie de arte aplicate sub direcţiunea d-lui M. H. Maxy, expoziţie permanentă a interiorului modern. Deschisă zilnic între orele 9-1 şi 3-7.

Machete pentru placate, afişe, panouri, coperte — toate moderne — cereţi la Victor Brauner, str. Suter 21, Bucureşti.

28 Ianuarie 1929: La aniversarea celor 300 numere, strigăm, lui Cocó: —Cîte frunze în pădurea unde te-ai născut, atîtea bilete să mai scoţi!

23 Ianuarie 1929: **unu** la tribunal. D-l Moldor a aterizat la bara tribunalului Dorohoi, chemat în judecată de un oarecare Şmaie Segall, care s'ar fi descifrat în fantazarea autobiografică a redactorului nostru, publicată în primul număr al revistei.

O îmbrăţişare entuziastă D-lor avocaţi Ştefan R. Scriban şi Carol Segall, pentru pledoariile lor [illegible] şi termodinamice. Rendez-vous

6 Februarie 19[illegible]
La Buste[illegible]

[illegible] (Academi[illegible]te decor[illegible]